

РОЛЬ ДЕРЖАВИ У ФОРМУВАННІ ФІНАНСОВОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ПІДТРИМКИ МАЛОГО І СЕРЕДНЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА (НА ПРИКЛАДІ ПОЛЬЩІ)

Серед країн ЄС, що демонструють найвищі темпи економічного зростання, лідером є Польща, яка, окрім того, в 2009 р. стала єдиною країною ЄС, що не мала економічного спаду. Цьому сприяла висока ділова активність малих та середніх підприємств (МСП), частка яких в загальному обсязі суб'єктів господарювання становить біля 99%, з яких мікропідприємства (1-9 працівників) – 95%. Польські МСП забезпечують 70% зайнятості населення, понад 55% сукупної виручки суб'єктів господарювання [1-2].

Серед чинників успіху функціонування польських МСП можна визначити їх фінансово-кредитну, інвестиційну, податкову підтримку. В 2013 р. Doing Business визнали Польщу країною, яка забезпечила найкращі умови для розвитку малого підприємництва за останні роки. З 2010 р. Польща піднялась в рейтингу Doing Business з 72 місця на 24 в 2017 р. Україна посіла в 2017 р. за загальними результатами 80 місце, перемістившись з 142 місця з 2010 р. [3].

Для реалізації державної стратегії підтримки МСП в Польщі урядом визначено ефективні стратегічні інструменти підтримки: спеціальні економічні зони, промислові й технологічні парки, інкубатори підприємництва, кластери, позичкові й гарантійні фонди, підтримка місцевих ініціатив тощо [1-2].

На першому етапі планувалося створити особливі економічні зони на двадцять років, але уряд прийняв рішення про продовження терміну функціонування 14 зон до 2026 р. Основним їх завданням є залучення інвесторів, створення нових робочих місць. Підприємства, що працюють в таких зонах, мають право на пільгове оподаткування. Держава також може відшкодовувати нерезидентам до 50% витрат на купівлю або користування продуктів інтелектуальної власності, результатів наукових досліджень, якщо вони використовуються для виробництва якісно нової продукції або послуг.

Польським урядом також визначено кілька пріоритетних напрямів, за якими передбачено державні субсидії на капітальне будівництво, розвиток міської інфраструктури та альтернативної енергетики. В цілому до 2020 р. в Польщі на інноваційні проекти планується виділяти до 3% ВВП.

Для управління коштами, які виділяються з державного бюджету і Європейського Союзу для підтримки підприємництва в сферах інноваційної економіки, людського капіталу та розвитку Східної Польщі, діє спеціальна урядова структура – Польське агентство з розвитку підприємництва (ПАРП). Метою його діяльності є реалізація програм розвитку економіки і особливо в галузі стимулювання розвитку МСП; розвитку експорту; регіонального розвитку; використання нових технологій; створення нових робочих місць, протидії безробіттю та розвитку людських ресурсів. Основними інструментами підтримки підприємництва є дотації суб'єктам малого підприємництва та установам, які підтримують їх розвиток, а також інноваційні позики; консультаційні та експертні послуги; навчання підприємців, співробітників малих підприємств, посадових осіб державних органів влади; полегшення доступу до економічної і технічної інформації, розробок і аналізу; організація інформаційних заходів. Реалізація програм Агентства відбувається через Регіональні інститути фінансування, в якості яких частіше виступають Агентства регіонального розвитку (АРР), що створюються у формі акціонерного товариства. Вагомий вплив на розвиток АРР мають Агентство індустріального розвитку, Польське агентство регіонального розвитку, а також Національна асоціація агентств регіонального розвитку, Європейська асоціація агентств регіонального розвитку. Поряд із цим, також функціонують національні й регіональні

фонди захисту навколишнього середовища та управління водними ресурсами, які надають фінансову підтримку підприємцям, що інвестують в екологічно чисті технології.

Ефективною формою непрямої фінансової підтримки МСП є інкубатори, основною метою яких є забезпечення малих і середніх підприємств площею, офісним сервісом, послугами з розвитку бізнесу (доступ до фінансів, маркетингу, менеджменту). За 20 років їх існування в Польщі кількість зросла з 27 до 750. Особливо значущими серед них є академічні бізнес-інкубатори, створені на базі провідних державних університетів (мережа об'єднує 31 університет і понад 1400 фірм). Лише за 7 років роботи завдяки академічним інкубаторам 5200 студентських ідей були втілені в життя.

Непрямою фінансовою підтримкою МСП в Польщі також є забезпечення державою займів та банківського поручительства, венчурне фінансування. В 2011 р. в країні діяло 64 кредитних фонди, капітал яких становив 226 млн євро, 51 фонд кредитного поручительства з капіталом 320 млн євро. Лише в 2011 р. венчурні фонди вклали понад 688,7 млн євро в інвестиції 67 польських підприємств малого бізнесу.

Розширюється підтримка фінансового розвитку МСП за рахунок допомоги ЄС. З 2014 р. в ЄС діє програма «Конкурентоспроможність малих і середніх підприємств» (COSME), яка пропонує два фінансових інструменти. Перший і головний – гарантування кредитів. Фінансові установи, які бажають брати участь в програмі, заручаються гарантією з боку ЄС під час видачі кредиту невеликому або новому підприємству, що не має кредитної історії або цінної застави. Інший інструмент – схема «Капітал заради зростання»: ЄС вкладає кошти в фонди, які готові ризикувати та інвестувати в невеликі фірми. Пріоритет надається фірмам, які працюють на зовнішніх ринках. Також у 2016 р. компанія «Raiffeisen Leasing» підписала угоду з Європейським інвестиційним фондом про пріоритетне фінансування польських фірм. У цілому на дві програми (COSME і Horizon 2020) буде виділено 670 млн злотих (близько 150 млн євро). Кошти призначені для підтримки польських малих і середніх підприємств. У результаті польські фірми можуть розраховувати на лізинг або кредит у цілому на суму 520 млн злотих (120 млн євро), а в рамках програми Horizon 2020, яка спрямована на підтримку інновацій, на фінансування підприємств в обсязі 120 млн злотих (27 млн євро).

На сьогодні в системі підтримки МСП в Польщі функціонує близько трьох тисяч некомерційних організацій: господарських палат, організацій ремісників, самоврядних організацій підприємців, професійних і галузевих об'єднань й ін. На підтримку підприємців спрямовується близько 20% коштів, що виділяються з фондів ЄС. У результаті формується сфера професійного обслуговування бізнесу, в т.ч. фінансового посередництва – банки, біржі, брокерські контори, страхові організації та ін. У цілому це сприяє розвитку сучасної фінансової інфраструктури підтримки підприємництва.

Враховуючи досвід ЄС та Польщі слід визнати, що важливим завданням підтримки МСП в Україні має стати їх інтернаціоналізація, оскільки це не лише підвищує їх інноваційність, конкурентоспроможність, а й здатність до самофінансування, зростання прибутковості, залучення додаткових фінансових ресурсів та їх більш ефективного використання. В контексті цього вирішальним в Україні є розробка і реалізація комплексу заходів по трьом напрямкам державної підтримки МСП: організаційно-структурної, фінансово-податкової, майнової [3]. В рамках першого уваги потребує подальше вдосконалення єдиних, прозорих механізмів, процедур реєстрації та діяльності суб'єктів МСБ, їх державної фінансової підтримки, діяльності вже створених інститутів фінансової підтримки; сприяння розвитку співпраці малого і крупного бізнесу; розвиток консалтингової, інформаційної, аудиторської допомоги та підвищення фінансово-економічної грамотності підприємців; розширення залучення у систему фінансової інфраструктури міжнародних та недержавних організацій тощо. Розвиток фінансово-податкової підтримки МСП потребує, перш за все, вирішення протиріч щодо застосування спрощеної системи оподаткування, обов'язкового пенсійного і соціального страхування. Важливим є активне залучення МСП у систему державних закупівель; пільгове кредитування, додаткові податкові та митні пільги у відповідності до чітко визначеного цільового призначення фінансової підтримки, зокрема щодо розробки й

впровадження інновацій, модернізації, розвитку депресивних регіонів або окремих видів діяльності; розширення участі місцевих органів влади у фінансовій підтримці суб'єктів МСБ; стимулювання учасників фінансового ринку у кредитуванні, страхуванні МСП. Вкрай важливим на сьогодні є вдосконалення майнової підтримки фінансового розвитку суб'єктів підприємництва, що не можливо без надання першочерговості МСП при оренді приміщень, обладнання державної власності; забезпечення пільгових умов фінансовим інститутами, які працюють з такими підприємствами; гарантій по кредитах за рахунок державного майна; інноваційної підтримки тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Ломачинська І.А. Удосконалення фінансового забезпечення малого і середнього підприємництва в Україні в контексті польського досвіду. /І.А. Ломачинська.// Konzeptionelle grundsätze des wirtschaftswachstums bei der globalisierung : kollektive monographie. – Verlag SWG imex GmbH, Nürnberg Deutschland, 2016. – P. 253-263.
2. Doing Business Data. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.doingbusiness.org/data/>.
3. Smolarek M. Wybrane aspekty rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw. / M. Smolarek. // Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Humanitas. Zarządzanie. – 2015. – №3. – S. 23-38.
4. Ломачинська, І.А. Формування джерел фінансового забезпечення розвитку суб'єктів малого підприємництва. / І.А. Ломачинська. // Вісник Одеського національного університету. Економіка. – 2012. – том 17, вип. 3-4. – С. 137-143.